

"Republic of Korea: 2009 Article IV Consultation-Staff Report" International Monetary Fund. <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2009/cr09262.pdf>

Svitova ekonomika [The world economy]. Kharkiv: KhNU imeni V. N. Karazina, 2015.

"Search Global Equity Index & Valuation Data". <http://siblis-research.com/data/sp-500-sector-weightings/>

Transformatsiia mizhnarodnykh ekonomichnykh vidnosyn v epokhu hlobalizatsii [Transformation of international economic relations in the era of globalization]. Kharkiv: KhNU imeni V. N. Karazina, 2015.

"Worldbankgroup". <http://www.worldbank.org>

"Zolotovalyutnye rezervy Ukrainy" [Ukraine's foreign exchange reserves]. Finansovyy portal. Minfin. <http://index.minfin.com.ua/index/assets/>

УДК 332.02

ВПЛИВ ВІЙСЬКОВИХ КОНФЛІКТІВ НА НАЦІОНАЛЬНІ ЕКОНОМІКИ КРАЇН ПОСТСОЦІАЛІСТИЧНОГО ПРОСТОРУ*

© 2017 ЄВДОКИМОВ В. В., ПОЛЧАНОВ А. Ю.

УДК 332.02

Євдокимов В. В., Полчанов А. Ю. Вплив військових конфліктів на національні економіки країн постсоціалістичного простору

Стаття присвячена вивченню впливу військових конфліктів на національні економіки. Метою дослідження є оцінка чутливості ключових макроекономічних показників (динаміка ВВП, частка військових видатків у ВВП і рівень безробіття) до бойових дій, що мали місце на території країн колишнього СРСР (Азербайджан, Грузія, Молдова, Росія, Таджикистан) до 2013 р. За результатами узагальнення публікацій з даної тематики виокремлено три стани національної економіки по відношенню до військових конфліктів: економіка мирного часу, військова економіка, постконфліктна економіка. Виявлено зниження фінансування оборонної сфери та зростання безробіття в перші післявоєнні роки, а також поступове зростання ВВП по завершенню бойових дій в аналізованих країнах. Не залишились поза увагою макроекономічна ситуація та державна політика у сфері національної безпеки та оборони в Україні до початку 2014 р.

Ключові слова: військові конфлікти, економічний розвиток, національна економіка, національна оборона, фінансування.

Рис.: 6. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 26.

Євдокимов Віктор Валерійович – доктор економічних наук, професор, ректор Житомирського державного технологічного університету (вул. Чуднівська, 103, Житомир, 10005, Україна)

E-mail: rector@ztu.edu.ua

Полчанов Андрій Юрійович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту, Житомирський державний технологічний університет (вул. Чуднівська, 103, Житомир, 10005, Україна)

E-mail: polchanov@gmail.com

УДК 332.02

UDC 332.02

Євдокимов В. В., Полчанов А. Ю. Влияние военных конфликтов на национальные экономики стран постсоциалистического пространства

Статья посвящена изучению влияния военных конфликтов на национальные экономики. Целью исследования является оценка чувствительности ключевых макроэкономических показателей (динамика ВВП, доля военных расходов в ВВП и уровень безработицы) к боевым действиям, которые имели место на территории стран бывшего СССР (Азербайджан, Грузия, Молдова, Россия, Таджикистан) до 2013 г. По результатам обобщения публикаций по данной тематике выделены три состояния национальной экономики по отношению к военным конфликтам: экономика мирного времени, военная экономика, постконфликтная экономика. Выявлено снижение финансирования оборонной сферы и рост безработицы в первые послевоенные годы, а также постепенный рост ВВП по завершению боевых действий в рассматриваемых странах. Не остались без внимания макроэкономическая ситуация и государственная политика в сфере национальной безопасности и обороны в Украине до начала 2014 г.

Ключевые слова: военные конфликты, экономическое развитие, национальная экономика, национальная оборона, финансирование.

Рис.: 6. **Табл.:** 2. **Библ.:** 26.

Євдокимов Віктор Валерьевич – доктор економічних наук, професор, ректор Житомирського державного технологічного університету (вул. Чуднівська, 103, Житомир, 10005, Україна)

E-mail: rector@ztu.edu.ua

Полчанов Андрей Юрьевич – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту, Житомирський державний технологічний університет (вул. Чуднівська, 103, Житомир, 10005, Україна)

E-mail: polchanov@gmail.com

Ievdokymov V. V., Polchanov A. Yu. The Impact of Military Conflicts on National Economies of the Post-Socialist Space Countries

The article is concerned with studying the impact of military conflicts on the national economies. The study is aimed at assessing sensitivity of the key macroeconomic indicators (GDP, share of military spending in the GDP, and unemployment rate) to the military actions, which evolved on the territory of the former USSR countries (Azerbaijan, Georgia, Moldova, Russia, Tajikistan) until 2013. According to the results of generalization of publications on this topic three states of the national economy in relation to military conflicts were allocated: the peace-time economy, the war economy, the post-conflict economy. A reduced financing for the defense sector and rising unemployment in the first post-war years, as well as a gradual increase in the GDP on completion of the military actions in the countries under consideration, have been identified. Some attention was paid to the macroeconomic situation and the State policy in the sphere of national security and defense of Ukraine prior to 2014.

Keywords: military conflicts, economic development, national economy, national defense, financing.

Fig.: 6. **Tbl.:** 2. **Bibl.:** 26.

Ievdokymov Viktor V. – D. Sc. (Economics), Professor, Rector of the Zhytomyr State Technological University (103 Chudnivska Str., Zhytomyr, 10005, Ukraine)

E-mail: rector@ztu.edu.ua

Polchanov Andrii Yu. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance and Credit, Zhytomyr State Technological University (103 Chudnivska Str., Zhytomyr, 10005, Ukraine)

E-mail: polchanov@gmail.com

* Роботу виконано в межах держбюджетної теми № 42 «Механізм економіко-екологічної реабілітації суб'єктів господарювання від надзвичайних ситуацій, бойових дій як складова національної безпеки» (номер держреєстрації 0116U005482).

В умовах зростання міжнародної військово-політичної напруженості позаблоковий статус, незабезпечений відповідним рівнем організації ефективної дипломатичної роботи, а також існуючими засобами та можливостями для озброєного захисту національного суверенітету, не гарантує країні мирний розвиток. Наприклад, під час Другої світової війни нейтралітет Бельгії та Нідерландів не застеріг від захоплення територій цих країн Німеччиною, водночас Швейцарії та Швеції вдалося залишитись осторонь найбільшого в історії людства збройного зіткнення.

З огляду на поточну військово-політичну ситуацію в Україні вивчення впливу військових конфліктів на національні економіки набуває особливої актуальності.

Питання взаємозв'язку економічної політики України з її позаблоковим статусом ще у 2013 р. було піднято в публікації О. Грінєнка, М. Денежкіна та О. Куртового «Мобілізаційна підготовка національної економіки в контексті сучасних воєнних конфліктів» [1], в якій авторами було слушно зазначено про необхідність розвитку сучасних видів озброєння, створення відповідних запасів військового призначення, підтримку наукового, технологічного та кадрового потенціалу в цій сфері та покращення фінансового забезпечення національної безпеки і оборони.

Окрім зазначених дослідників, обрана проблема тика висвітлена в роботах як закордонних, так і вітчизняних науковців. Іноземні вчені, такі як Г. Браун, А. Ленгер, Ф. Стюарт (*G. Brown, A. Langer, F. Stewart*) [2], В. Демукай (*V. Demukaj*) [3], Ш. Зафер (*S. Zafeer*) [4], П. Кольєр (*P. Collier*) [5], Дж. Охюрхенуан (*J. F. E. Ohiorhenuan*) [6], Дж. Нкурунзіза (*J. D. Nkurunziza*) [7], А. Сіллах (*A. Silalah*) [8] та інші акцентували свою увагу на узагальненні світового досвіду, вивченні особливостей конфліктів в країнах Азії та Африки, як правило, оминаючи ситуацію на території колишнього СРСР.

Дане питання було предметом дисертаційних досліджень російських вчених, основними результатами яких стало:

1) розроблено механізму відновлення соціально-економічного розвитку економіки території в контексті розвитку національного господарства Росії (робота С. В. Ісраїлова на тему «Механізм відновлення і соціально-економічного розвитку регіону: на прикладі Чеченської Республіки») [9];

2) надано пропозиції щодо вдосконалення системи державного регулювання та економічної підтримки агропромислового виробництва, що створюють сприятливі умови для виходу галузі з кризи (робота М. В. Кабісової на тему «Організаційно-економічний механізм відновлення агропромислового виробництва в депресивному регіоні: на матеріалах Республіки Південна Осетія» [10];

3) сформовано рекомендацій щодо вдосконалення організаційно-економічного механізму активізації інвестиційної діяльності в АПК постконфліктного регіону (робота З. П. Гасієвої на тему «Організаційно-економічний механізм відновлення та розвитку регіонального сільського господарства: на матеріалах Республіки Північна Осетія-Аланія») [11];

4) визначено пріоритетні напрями вдосконалення організаційно-економічного механізму післявоєнної відбудови сільського господарства Абхазії, що включають розмежування цілей, завдань і принципів аграрної політики на республіканському та районному рівнях, розвиток інститутів і механізмів державного регулювання та підтримки, організаційно-економічних методів та інструментів, створення системи інформаційного забезпечення галузі відповідно до запропонованої моделі формування інформаційно-консультаційного центру (робота Х. К. Шатиби на тему «Організаційно-економічний механізм післявоєнного відновлення сільського господарства республіки Абхазія») [12];

5) обґрунтовано невідповідність практики річного бюджетування федеральних цільових програм післявоєнної відбудови економіки їх довгостроковому характеру та доведено необхідність переходу до середньострокового фінансування таких витрат (робота Р. А. Ялмаєва «Фінансування федеральних цільових програм в умовах післявоєнної відбудови економіки») [13].

Водночас проблема впливу воєн на національні економіки в цілому, у тому числі й в Україні, залишається невирішеною з кількох причини:

- ✦ *по-перше*, слабкий рівень вивчення взаємозв'язку між військовими конфліктами та економічним розвитком, що мали місце на території країн колишнього СРСР після розпаду останнього, що, порівняно з іншими війнами, є найбільш наближеними до вітчизняної специфіки;
- ✦ *по-друге*, проблемам фінансування оборонної сфери як основи для мобілізації ресурсів для захисту державного суверенітету приділялась недостатня увага.

Метою статті є узагальнення досвіду країни колишнього СРСР щодо впливу військових конфліктів на макроекономічну ситуацію.

Узагальнення робіт в даному напрямку [2; 6; 7; 14] дозволило виокремити три стани економіки відносно військового конфлікту:

- 1) економіка воєнного часу, або військова економіка (*war economy*);
- 2) постконфліктна, або післявоєнна економіка (*post-conflict, post-war economy*);
- 3) «нормальна» економіка, або економіка мирного часу (*peace economy*).

Для економіки сучасної України можна виділити такі часові межі зазначених станів (*рис. 1*).

Постконфліктна економіка є перехідним станом національного господарства від орієнтованого на потреби війни до спрямованого на ефективний розподіл ресурсів для забезпечення сталого розвитку суспільства. Інколи в закордонних публікаціях термін «перехідна» застосовується для опису економік, що долають наслідки військових конфліктів.

З огляду на актуальність даної тематики в Україні нами було вивчено ключові макроекономічні показники пострадянських країн, на території яких відбувалися бойові дії (*табл. 1*).

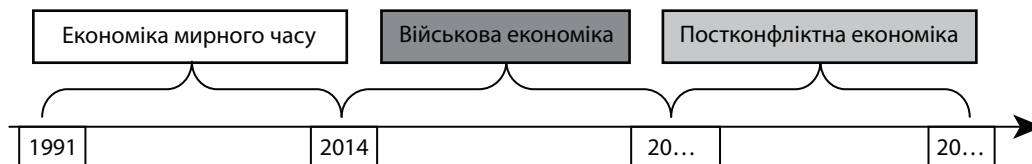

Рис. 1. Часові межі станів вітчизняної економіки по відношенню до військових конфліктів

Таблиця 1

Військові конфлікти в пострадянських країнах

№ з/п	Країна	Територія конфлікту	Предмет конфлікту
1	Азербайджан	Нагірний Карабах (з 1988 р.)	Самовизначення Нагірно-Карабаської республіки
2	Грузія	Південна Осетія, Абхазія (1991–1994, 2008 рр.)	Самовизначення Південної Осетії, Абхазії
3	Молдова	Придністров'я (з 1989 р.)	Самовизначення Придністров'я
4	Російська Федерація	Чечня (1994–1996, 1999–2009 рр.)	Самовизначення Чечні
5	Таджикистан	Таджикистан (1992–1997 рр.)	Громадянська війна

Джерело: узагальнено на основі [14, с. 7; 15, с. 2].

До числа таких показників ми віднесли:

- 1) рівень фінансування оборонної сфери (частку військових видатків у ВВП) як один із найважливіших індикаторів міжнародної напруженості;
- 2) динаміку ВВП, що відображає зміну в економічному розвитку країни;
- 3) рівень безробіття як один із індикаторів соціальної напруженості з огляду на світовий досвід.

З результатами аналізу даних Світового банку щодо частки військових видатків до ВВП у зазначених пострадянських країнах (рис. 2) ми дійшли висновку, що їх питома вага починає зростати напередодні активної фази бойових дій, зокрема в Грузії перед 2008 р., у Російській Федерації перед 1999 р., під час бойових дій

змінюються менш динамічно (залежить від військових успіхів), а по завершенні конфлікту спостерігається тенденція до зниження їх частки у ВВП, після чого військові видатки знову починають повільно зростання у відповідь на можливі загрози національній безпеці.

Водночас на рівень фінансування оборони впливає масштабність військового конфлікту для країни. Так, частка військових видатків у ВВП Російської Федерації виявилась менш чутливою до бойових дій у Чечні (0,1% території країни), ніж це мало місце, наприклад, стосовно військових видатків Грузії щодо конфлікту в Південній Осетії та Абхазії (17,9% території країни).

Наступним макроекономічним показником, що підлягав вивченню, був ВВП (рис. 3).

Видатки у ВВП, %

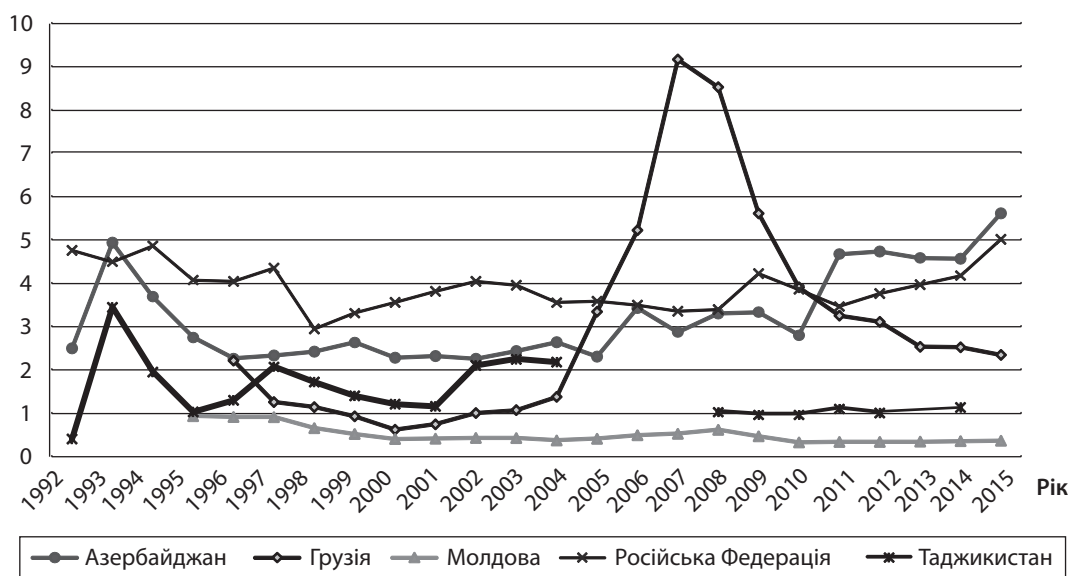

Рис. 2. Частка військових видатків у ВВП, %

Джерело: складено за [16].

Скорочення рівня фінансування оборонної сфери в післявоєнний період передбачало перерозподіл коштів на користь інших галузей. Завершення активних бойових дій у середині 1990-х років створило умови для економічного зростання, про що свідчить динаміка ВВП.

Ще одним з важливих наслідків закінчення війни є зростання безробіття в перші роки, яке пов'язано з демобілізацією військовослужбовців, що збільшує пропозицію робочої сили, водночас попит на неї залишається відносно стабільним (рис. 4).

Урегулювання військового конфлікту може стати поштовхом до активізації міжнародної торгівлі через скасування протекціоністських заходів між сторонами протистояння та зняття санкцій. Крім того, з огляду на наявні в країні природні багатства важливим є створення сприятливого інвестиційного клімату. Водночас бурхливий розвиток окремих сировинних галузей може

становити загрозу економічній безпеці країни. Для опису такої ситуації аналітики британського видання «The Economist» у 1977 р. використали термін «голландська хвороба», описуючи дисбаланси в економіці Нідерландів після виявлення великих родовищ газу та їх експорту, що сприяло зміцненню національної валюти, зниженню конкурентоспроможності інших секторів, відтоку капіталу [19]. На даний момент найбільш яскраво ця проблема, на думку експертів згаданого журналу, є характерною для економіки Російської Федерації, орієнтованої на експорт енергоносіїв.

Аналіз глобальної динаміки зазначених вище показників (рис. 5), починаючи з 1992 р., свідчить про зниження рівня фінансування національної безпеки по закінченню «холодної війни» до 2-3 % ВВП, слабкий кореляційний зв'язок між часткою військових

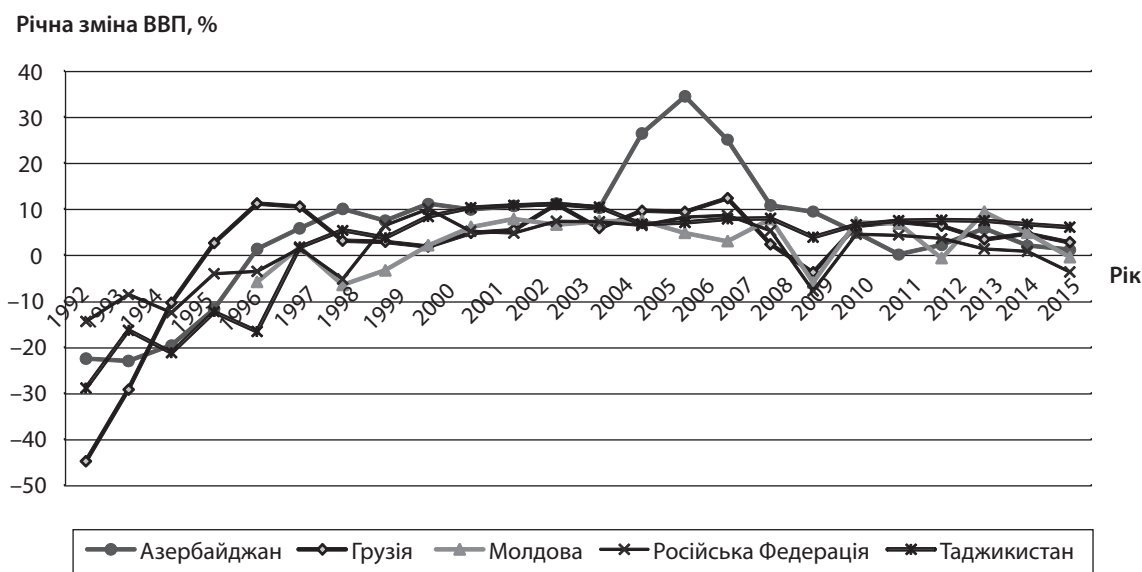

Рис. 3. Річна зміна ВВП, %

Джерело: складено за [17].

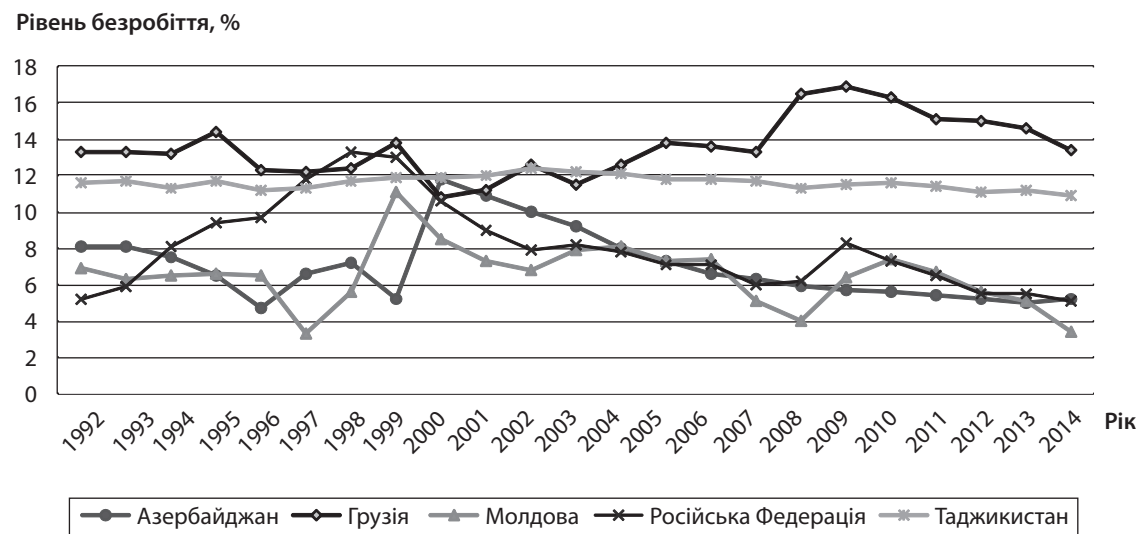

Рис. 4. Рівень безробіття, %

Джерело: складено за [18].

видатків у ВВП та власне зростанням ВВП, а також рівнем безробіття. Така ситуація може бути пов'язана з локальним характером бойових дій, що мали місце в досліджуваному періоді, та їх неоднозначним впливом на світову економіку.

Підсумовуючи динаміку окремих макроекономічних показників, можна так описати їх зміну під впливом бойових дій (табл. 2). Слід зазначити, що наведена характеристика є узагальнюючою і може відрізнитися залежно від масштабів бойових дій, втрат територій та населення, громадсько-правових трансформацій, допомоги інших країн.

Після розпаду Радянського Союзу, що завершив тривале протистояння двох наддержав, фінансування національної оборони в Україні знизилось, проте зі зростанням міжнародної напруженості в регіоні (Придністров'я, Чечня, Абхазія) їх рівень в період 1993–1997 рр. поступово досяг 4,1% ВВП (рис. 6).

Скорочення чисельності збройних сил у 90-х роках минулого століття на фоні загальноекономічного спаду, зумовленого суспільною трансформацією, призвело до зниження зайнятості (рівень безробіття у 1999–2000 рр. становив рекордні 11,6%).

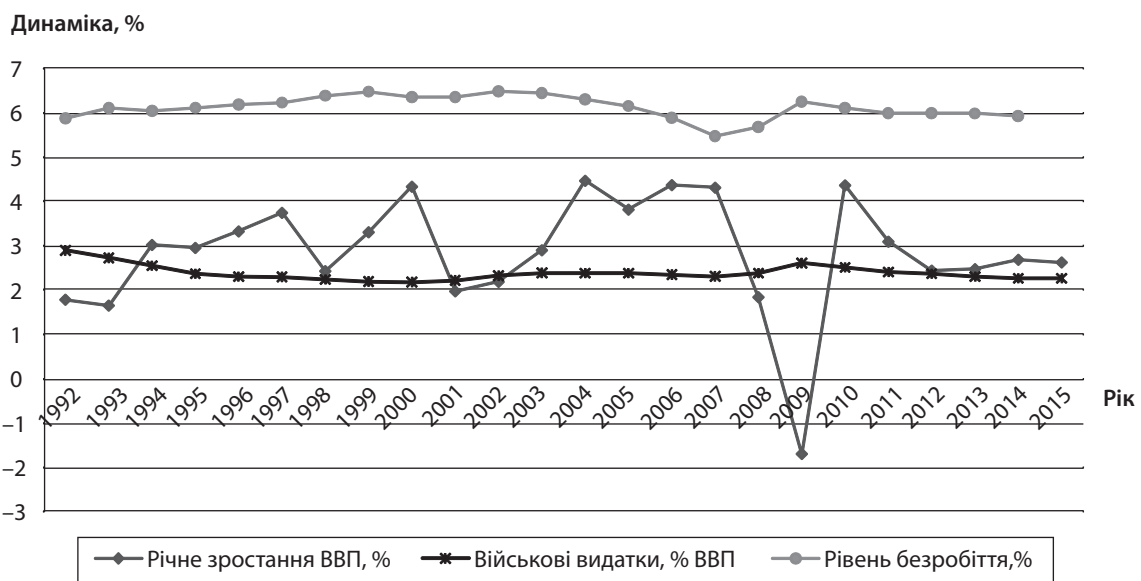

Рис. 5. Глобальна динаміка окремих макроекономічних показників

Джерело: складено за [20].

Таблиця 2

Зміна окремих макроекономічних показників під впливом бойових дій

№ з/п	Показник	Військова економіка	Постконфліктна економіка	«Нормальна» економіка
1	Частка військових видатків у ВВП	Стабільно висока	Різне зниження	Поступове зростання
2	Безробіття	Низьке (зазвичай за рахунок мобілізації до лав армії)	Високе (залежно від людських втрат та трудомісткості економіки)	Помірне відповідно до невійськових чинників
3	Зміна ВВП	Залежить від успіхів військових операцій	Поступове зростання в довгостроковій перспективі	Динаміка не є однозначною (в окремих випадках економічний спад може стати причиною війни)

Стабілізація зовнішньополітичної ситуації дозволила переорієнтувати рух фінансових потоків на потреби інших секторів економіки за рахунок поступового зниження частки військових видатків, що забезпечило позитивну динаміку ВВП, починаючи з 2000 р. Водночас з цього не випливає, що між економічним зростанням і фінансуванням національної оборони існує обернений зв'язок. Висвітлена в дисертації В. В. Сокурєнка думка про те, що такі видатки «мають непродуктивний характер, оскільки вони не сприяють приросту ВВП і розвитку продуктивних сил» [22, с. 389], є дискусійною та потребує уточнення з огляду на опосередкований вплив останніх на розвиток таких галузей, як металургія, машинобудування, телекомунікації та інформаційні технології.

ВИСНОВКИ

Загалом відсутність цілеспрямованої державної підтримки національної безпеки та оборони України в період 2000–2013 рр. призвела до таких наслідків:

1) неузгодженість механізму фінансування, пов'язана зі скасуванням норми щодо мінімального рівня обсягів видатків на оборону (3% від ВВП). У 2007 р. відбулися зміни в законодавстві, що передбачали зміну редакції Закону України «Про оборону України» [23], за

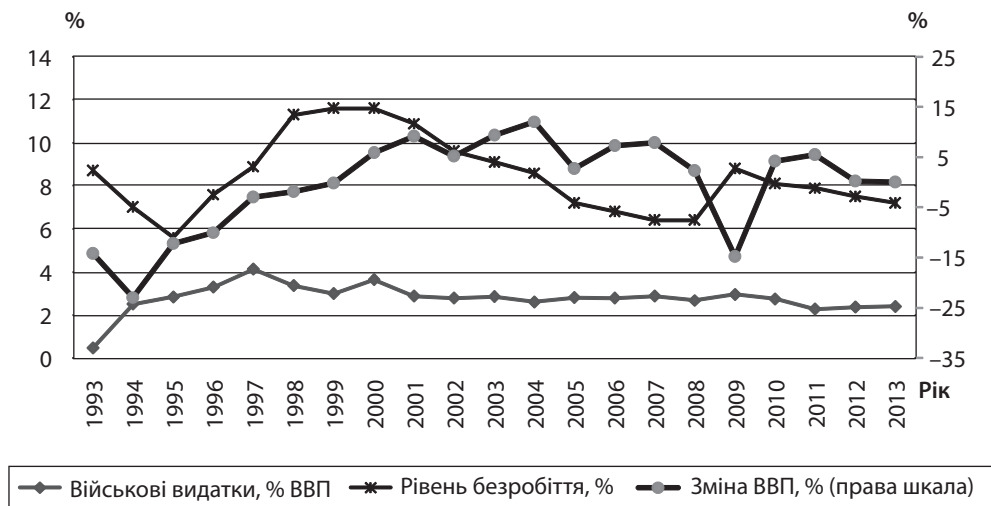

Рис. 6. Військові видатки, рівень безробіття та динаміка ВВП України в період 1993–2013 рр.

Джерело: складено за [21].

якою така вимога була вилучена, а новий виклад давав можливість задовольняти потреби оборони відповідно до бюджетних можливостей у відповідному році. Незважаючи на визнану неконституційність такого рішення [24], це питання все ще вимагало урегулювання в законодавчій площині;

2) превалювання короткострокових вигод над стратегічними, в силу існуючих підходів до управління фінансовими ресурсами в оборонній сфері, зумовлених відсутністю довгострокового бюджетного планування, у тому числі і в оборонній сфері, та чітких орієнтирів фінансового забезпечення, передбачених Військовою доктриною України, що діяла до 2015 р.;

3) ігнорування світової практики використання коштів оборонного бюджету, зокрема в частині низького рівня фінансування матеріально-технічного забезпечення та бойової підготовки. Такий розподіл, як зазначав у своїй дисертації І. М. Семеніхін [25, с. 9], «призводить до деградації оборонного потенціалу держави», свідченням чого стали події початку 2014 р.;

4) великі корупційні ризики, пов'язані зі слабкістю не тільки державного фінансового контролю в частині його організації, кадрового та нормативного забезпечення, але й громадського нагляду. Свідченням цього стали гучні розслідування правоохоронними органами діяльності вищих посадових осіб підприємств оборонної сфери у 2005–2014 рр. Причому, відповідно до досліджень аналітиків НАТО [26], такі ризики зростають ще більше в країнах з невирішеними територіальними питаннями та замороженими конфліктами, що, своєю чергою, підвищує актуальність питання попередження та боротьби з корупцією з урахуванням провідних світових здобутків. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Грінченко О., Денежкін М., Кутовий О. Мобілізаційна підготовка національної економіки в контексті сучасних воєнних конфліктів. *Наука і оборона*. 2013. № 3. С. 40–44.

2. Brown G., Langer A., Stewart F. A Typology of Post-Conflict Environments. *CRPD Working Paper*. September 2011. No. 1. URL: <https://soc.kuleuven.be/crpd/files/working-papers/wp01.pdf>

3. Demukaj V. AID Effectiveness in Post-Conflict Countries. URL: http://eprints-phd.biblio.unitn.it/596/1/Demukaj_Dissertation.pdf

4. Zafeer S. The political economy of foreign direct investment during internal armed conflict. URL: <http://etheses.bham.ac.uk/6060/1/Zafeer15PhD.pdf>

5. Collier P., Hoeffler A. Aid, Policy and Growth in Post-Conflict Countries. URL: <https://www.csae.ox.ac.uk/conferences/2002-UPaGiSSA/papers/Hoeffler-csae2002.pdf>

6. Ohiorhenuan J. F. Post-conflict Recovery: Approaches, Policies and Partnerships. *CRPD Working Paper*. December 2011. No. 4. URL: <https://soc.kuleuven.be/crpd/files/working-papers/wp04.pdf>

7. Nkurunziza J. D. Civil War and Post-Conflict Reconstruction in Africa. URL: <https://www.afdb.org/fileadmin/uploads/afdb/Documents/Knowledge/30754226-FR-2.4.3-NKURUNZIZA-TUNIS.PDF>

8. Sillah A. The effects of Post-Conflict Aid on Economic Development. URL: http://opus.bath.ac.uk/47815/1/SILLAH_Abdulai_Final_PhD_Thesis_26_05_2015.pdf

9. Исраилов С. В. Механизм восстановления и социально-экономического развития региона: на примере Чеченской Республики: автореф. дис. ... канд. экон. наук: 08.00.05. Нальчик, 2010. 24 с.

10. Кабисова М. В. Организационно-экономический механизм восстановления агропромышленного производства в депрессивном регионе: на материалах Республики Южная Осетия: дис. ... канд. экон. наук: 08.00.05. Владикавказ, 2011. 143 с.

11. Гасиева З. П. Организационно-экономический механизм восстановления и развития регионального сельского хозяйства: на материалах Республики Северная Осетия-Алания: дис. ... канд. экон. наук: 08.00.05. Владикавказ, 2010. 167 с.

12. Шатица Х. К. Организационно-экономический механизм послевоенного восстановления сельского хозяйства республики Абхазия: автореф. дис. ... канд. экон. наук: 08.00.05. Нальчик, 2011. 28 с.

13. Ялмаев Р. А. Финансирование федеральных целевых программ в условиях послевоенного восстановления экономики: автореф. дис. ... канд. экон. наук: 08.00.10. Волгоград, 2007. 26 с.

14. Post-Conflict Economic Recovery: Enabling Local Ingenuity // *Crisis Prevention and Recovery Report 2008*. URL: <http://www.undp.org/content/dam/undp/library/crisis%20prevention/>

undp-cpr-post-conflict-economic-recovery-enable-local-ingenuity-report-2008.pdf

15. Потоцкая Т. И. Международные конфликты на постсоветском пространстве. URL: http://np-aaii.ru/files/mezhdunarodnye_konflikty_na_postsovetskom_prostranstve_-_potockaya.pdf

16. World Bank Group. Military expenditure (% of GDP). URL: <http://api.worldbank.org/v2/en/indicator/MS.MIL.XPND.GD.ZS?downloadformat=excel>

17. World Bank Group. GDP growth (annual %). URL: <http://api.worldbank.org/v2/en/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?downloadformat=excel>

18. World Bank Group. Unemployment, total (% of total labor force) (modeled ILO estimate). URL: <http://api.worldbank.org/v2/en/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS?downloadformat=excel>

19. What Dutch disease is, and why it's bad. The Economist. Nov. 2014. URL: <http://www.economist.com/blogs/economist-explains/2014/11/economist-explains-2>

20. World Bank Group. World. URL: <http://api.worldbank.org/v2/en/country/WLD?downloadformat=excel>

21. World Bank Group. Ukraine. URL: <http://api.worldbank.org/v2/en/country/UKR?downloadformat=excel>

22. Сокуренько В. В. Публічне адміністрування сферою оборони в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2016. 573 с.

23. Закон України «Про оборону України» від 06.12.1991 р. № 1932-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1932-12>

24. Рішення Конституційного Суду України у справі щодо предмета та змісту закону про Державний бюджет України на 2008 рік. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-08>

25. Семеніхін І. М. Фінансове забезпечення Збройних Сил в умовах трансформації економіки України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.04.01. Київ, 2004. 22 с.

26. Воспитание добпорядочности и борьба с коррупцией в оборонном секторе // Сборник примеров (компендиум) положительного опыта. Женева-Київ, 2012. 396 с. URL: http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_topics/20120607_BI_Compndium_RUS.pdf

REFERENCES

Brown, G., Langer, A., and Stewart, F. "A Typology of Post-Conflict Environments". CRPD Working Paper. <https://soc.kuleuven.be/crpd/files/working-papers/wp01.pdf>

Collier, P., and Hoeffler, A. "Aid, Policy and Growth in Post-Conflict Countries". <https://www.csa.eox.ac.uk/conferences/2002-UPaGiSSA/papers/Hoeffler-csa2002.pdf>

Demukaj, V. "AID Effectiveness in Post-Conflict Countries". http://eprints-phd.biblio.unitn.it/596/1/Demukaj_Dissertation.pdf

Gasiyeva, Z. P. "Organizatsionno-ekonomicheskii mekhanizm vosstanovleniya i razvitiya regionalnogo selskogo khozyaystva: na materialakh Respubliki Severnaya Osetiya-Alaniya" [Organizational-economic mechanism restoration and development of regional agriculture: on materials of the Republic of North Ossetia-Alania]. *Dis. ... kand. ekon. nauk: 08.00.05*, 2010.

Hrinenko, O., Dieniezhkin, M., and Kutovyi, O. "Mobilizatsiina pidhotovka natsionalnoi ekonomiky v konteksti suchasnykh voienykh konfliktiv" [Mobilization preparation of national economy in the context of modern military conflicts]. *Nauka i oborona*, no. 3 (2013): 40-44.

Israilov, S. V. "Mekhanizm vosstanovleniya i sotsialno-ekonomicheskogo razvitiya regiona: na primere Chechenskoy Respubliki" [The mechanism of reconstruction and socio-economic development of the region: the example of the Chechen Republic]. *Avtoref. dis. ... kand. ekon. nauk: 08.00.05*, 2010.

Kabisova, M. V. "Organizatsionno-ekonomicheskii mekhanizm vosstanovleniya agropromyshlennogo proizvodstva v de-

pressivnom regione: na materialakh Respubliki Yuzhnaya Osetiya" [Organizational-economic mechanism of restoration of agricultural production in a depressed region: on materials of Republic of South Ossetia]. *Dis. ... kand. ekon. nauk: 08.00.05*, 2011.

[Legal Act of Ukraine] (1991). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1932-12>

Nkurunziza, J. D. "Civil War and Post-Conflict Reconstruction in Africa". <https://www.afdb.org/fileadmin/uploads/afdb/Documents/Knowledge/30754226-FR-2.4.3-NKURUNZIZA-TUNIS.PDF>

Ohiorhenuan, J. F. "Post-conflict Recovery: Approaches, Policies and Partnerships". CRPD Working Paper. <https://soc.kuleuven.be/crpd/files/working-papers/wp04.pdf>

"Post-Conflict Economic Recovery: Enabling Local Ingenuity" Crisis Prevention and Recovery Report 2008. <http://www.undp.org/content/dam/undp/library/crisis%20prevention/undp-cpr-post-conflict-economic-recovery-enable-local-ingenuity-report-2008.pdf>

Pototskaya, T. I. "Mezhdunarodnyye konflikty na posts-ovetskom prostranstve" [International conflicts in the post-Soviet space]. http://np-aaii.ru/files/mezhdunarodnyye_konflikty_na_postsovetskom_prostranstve_-_potockaya.pdf

"Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi shchodo predmeta ta zmistu zakonu pro Derzhavnyi budzhet Ukrainy na 2008 rik" [The decision of the constitutional Court of Ukraine regarding the subject and content of the law on State budget of Ukraine for 2008]. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-08>

Shatipa, Kh. K. "Organizatsionno-ekonomicheskii mekhanizm poslevoynennogo vosstanovleniya selskogo khozyaystva respubliki Abkhaziya" [Organizational-economic mechanism of post-war reconstruction of agriculture of the Republic of Abkhazia]. *Avtoref. dis. ... kand. ekon. nauk: 08.00.05*, 2011.

Sokurenko, V. V. "Publichne administruvannya sferoiu oborony v Ukraini" [Public administration defence in Ukraine]. *Dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.07*, 2016.

Sillah, A. "The effects of Post-Conflict Aid on Economic Development". http://opus.bath.ac.uk/47815/1/SILLAH_Abdulai_Final_PhD_Thesis_26_05_2015.pdf

Semenikhin, I. M. "Finansove zabezpechennia Zbroinykh Syl v umovakh transformatsii ekonomiky Ukrainy" [Financial support of the Armed Forces in the conditions of transformation of economy of Ukraine]. *Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.04.01*, 2004.

"Vospitaniye dobporядochnosti i borba s korruptsiyey v oboronnom sektore" [Building integrity and fighting corruption in the defence sector]. *Sbornik primerov (kompndium) polozhitelnogo opyta. Zheneva-Kiev*, 2012. http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_topics/20120607_BI_Compndium_RUS.pdf

"What Dutch disease is, and why it's bad". The Economist. <http://www.economist.com/blogs/economist-explains/2014/11/economist-explains-2>

"World Bank Group. World". <http://api.worldbank.org/v2/en/country/WLD?downloadformat=excel>

"World Bank Group. Ukraine". <http://api.worldbank.org/v2/en/country/UKR?downloadformat=excel>

"World Bank Group. Military expenditure (% of GDP)". <http://api.worldbank.org/v2/en/indicator/MS.MIL.XPND.GD.ZS?downloadformat=excel>

"World Bank Group. GDP growth (annual %)". <http://api.worldbank.org/v2/en/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?downloadformat=excel>

"World Bank Group. Unemployment, total (% of total labor force) (modeled ILO estimate)". <http://api.worldbank.org/v2/en/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS?downloadformat=excel>

Yalmayev, R. A. "Finansirovaniye federalnykh tselevykh programm v usloviyakh poslevoynennogo vosstanovleniya ekonomiky" [Financing of Federal target programs in the post-war economic recovery]. *Avtoref. dis. ... kand. ekon. nauk: 08.00.10*, 2007.

Zafeer, S. "The political economy of foreign direct investment during internal armed conflict". <http://etheses.bham.ac.uk/6060/1/Zafeer15PhD.pdf>